لە بارەی مەحوییەکەی "هەمن خەشناو"ەوە ... عەلی مستەفا

کارم بەوە نییە هەمن خەشناوتان پێ بناسێنم، ئەوە پەیوەندی بە کار و باری ئەزموونی ئەدەبی و گێڕان و هەڵزنانەکانی خۆیەوە هەیە. مەحوی شاعیریش لەو باس و خواستانە ڕێگای درێژی بڕیوە. ئەوەی زۆر گرنگەو سەرنجم چووبێتە سەری کارە، کارێک نە تەنها بە خواستەکی بچووک، یان بە تاکە کەسێک و داماڵینی بە بازنەیەکی بچووک، بەڵکو کارێک بە نەتەوەیەکی خاوەنی چەندین دەیە لە ئەزموون و عیرفانەکانی مەحوی، نەتەوەیەک خاوەنی ئەزموون و تاقیکردنەوە ڕەنگاوڕەنگاکانی مێژووی ئەدەبی کوردی و دەرکەوتە کاریگەرەکان بەسەر کەسایەتییەکانی نێو پاوانی ئەدەبیدا.

لەوەتەی شیعر دەناسم، دیوانەکەی مەحوی دەخوێنمەوە و شیعرەکانیم خۆشدەوێت، بەڵام قەت وەکو ئەوەی لە ساغ کردنەوەی دەستنووسی عوسمانییەکان هەوەردە کراوە و چەند لایەنەکی جوانی کەسایەتی مەحوی ڕوون کراوەتەوە، ئەو زاتەم ئەوها نەناسیبوو، هەر دەمزانی کە مەحوی شاعیرەکی پایە بەرزی قوتابخانەی کلاسیک یان ئەدبی کۆنی کوردییە، هەستم دەکرد مەحوی لە ناو شیعرەکانیدا عاریفەکە دەیەوێت لە ڕێگەیەوە بگاتە مەبەستی جاویدانی و قووڵاییەکانی وون بوون. بەڵام ئەوەی لەم دەستنووسەدا سەرنجی هەموو کوردەک و بەتایبەتی ئەدیبانی کورد ڕادەکێشێت ئەو زانیاری و تێکستە نوێیانەن کە لەبارەی مەحوییەوە دەگێترێن.

ساغکردنەوەی ئەو دەستنووسانەی لە بارەی مەحوییەوە کراون، دەست بردنە بۆ هەموو ئەو گەوهەرانەی لە قووڵایی هەزاران میلدان لە دەریادا، چونکە چەندین دەیەیە لە بارەی مەحوی دەنوسرێت تەنها ناسینمان لە ڕێگەی تێکستەکانیەوەیە، ئەمەش لە دەست کورتیمان بووە، ئەگەر نا ئەدیبانی کورد زۆر بوون کە سەردانی تورکیایان کردووە و تەنانەت زمانی تورکیشیان بە باشی زانیوە، لێرەدا پرسیار ئەوەیە بۆچی بەم ئەرکە مێژوویە هەڵنەستاون بە ئەوەی زووتر لە بارەی مەحوی زانیاریمان دەست بکەوتبایە، یان بۆچی لە ڕێگەی مامۆستا پیرەمێردی نەمر ئەم هەوڵە نەدرا لە کاتەکدا لە ڕێگەیەوە کاریگەری تۆفیق وەهبی و ئەدەبی تورکی لە ناو ئەدەبی کوردی دروست بوو، کە نەکراوە کوشتنی زەمەن بووە بە بە نەڕێنگەیەک و دروست کردنی بۆشایەکی نادیار، ئیتر نازانم بۆ نەکرا!.

ئەم ساغکردنەوەیە درەنگ کەوت، بەڵام هەمن عومەر خۆشناو لە کتێبەکی قەبارە ناوەندی و (٩٦) نەوەدوشەش لاپەڕەییدا فریا دەکەوێت و، چیتر نایەڵێت زەمەن بە تەشوویەکی خاڵی بەسەر شەستەکانی ڕەوتی ئەدەبی کوردی و ژیان و خاسیەتە ئینسانی و ئاینییەکانی مەحوی ئەفەندیدا تێپەڕێت. هەڵبەتە ئەم کتێبە لایەنە کەسایەتییەکانی مەحوی وەک زەرورەتەکی سەردەمی خۆی و شانازییەک بۆ ئێستامان نیشان دەدات، نووسەر بەلای ئەوەدا نەچووە کە قسە لێکردنی بێت وەک شیکەرەوە و شرۆڤەکارێک لە شەن و کەو کردندا، بەڵکو جەنجاڵتر پرژاوەتە سەر ساغکردنەوە و دیار کردنی نادیارەکانی وەک خاسیەت و ئەزموون و یارانی زەمان و زەمەنی مەحوی ئەفەندی. ئەم کتێبە پێویستییەکی مێژوویی بوو بۆ سەرخستن و پێشخستینی پرۆسەی لێکۆڵینەوەی ئەکادیمییەکان لە تێکست و دەقی ئەدەبی کۆندا.

لە دەسەڵاتی ئەوسای عوسمانیدا حورمەتەکی زۆری حەزرەتی مەحوی گیراوە، ئەمەش بۆ پەرێز پاکی ئەم پیاوە دەگەڕێتەوە و، جگە لەمەش کەسایەتییەکی هاوسەنگ و دڵسۆز بووە بۆ خەڵک و ئاین. خەسڵەتەکانی وەک(خاوەن فەزیلەت، خاوەن تەریقەت، زاهید، تەقوادار، کەسەکی بە وەرع، ناودار و جێی ڕێز لە ناو خوەکی، لە مەشایەخەکانی نەقشبەندی زانا، بە مەعنەویەت، ئەفەندی، چاکە خواز و صالح ....) [هەمن عومەر خۆشناو] ئەمانە هەندێک لەو خەسڵەتانەن کە لەلایەن کاربەدەستانی عوسمانی دراونەتە پاڵ مەحوی شاعیر و زانای کورد. تەنانەت بە خۆشەویستییەوە دەستی مەحوی ماچ دەکەن و وەک نووسەرئیشارەی پێداوە بە تاجی سەر بانگیان کردووە.

نووسەر گەوهەرەکی تری بە ماڵی کردینەوە کە دەقەکی شیعری مەحوی ئەفەندییە، کە لە نیو دیوانەکەیدا نیە، هەڵبەتە ئەمەش مشت و مڕێک لە نێوەندی لێکۆڵینەوەی ئەکادیمی و شرۆڤە کردنی دەق دروست دەکات. چونکە دەقەکە دوای چەندین دەیە بە ناوی مەحوی شاعر دەخزێتەوە نێو ئەدەبیاتی کوردییەوە.

ئەم کتێبە و ئەوەی لە بارەی حەزرەتی نالیش ساغیکردۆتەوە گرنگی و بایەخی یەکجار گەورەیان هەیە بۆ نێوەندی ئەکادیمیای کوردی و ئاهەنگ گێرانی ئەدەبی کلاسیک، تەنانەت ئەم ساغکردنەوانە مێژووی ئەدەبی کوردی جوانتر و ڕوونتر لە بارەیانەوە چووە پێشەوەوە و تەنانەت گەنجینەی مێژووی ئەدەبی کۆنی کوردی بە ئەمەرۆشەوە دەوڵەمەند تر کرد.

عەلی مستەفا/ شەقڵاوە

٢٠١٨